

IV kolokwium liturgiczne w Bambergu (Bamberg, 9-12 X 1995)

Sprawowanie liturgii w Kościele związane jest zawsze z pewnym określonym miejscem, które samo z kolei podlega wpływowi tworzącej je kultury. Niewątpliwie owa przestrzeń liturgiczna posiada ogromne znaczenie również dla formowania liturgii. Wzajemnym powiązaniem pomiędzy liturgią, a miejscem jej sprawowania poświęcone było IV kolokwium liturgiczne w Bambergu, odbywające się w dniach od 9 do 12 października 1995 roku. Oficjalny temat kolokwium brzmiał: *Miejsce sprawowania średniowiecznej liturgii na podstawie ksiąg liturgicznych, a także budowy i wyposażenia katedr*. Inicjatorem kolokwium był dr Franz Kohlschein, profesor liturgiki na fakultecie teologii Uniwersytetu w Bambergu. Warto tu dodać, że podobne kolokwia badawcze organizuje on co 2 lata. Poprzednie trzy miały nieco odmienną od ostatniego tematykę, poświęcone były mianowicie problemom liturgicznym okresu oświecenia.

Na omawiane kolokwium przybyło 45 liturgistów i historyków sztuki z Niemiec, Holandii, Danii, Szwajcarii, a także Czech, Polski i Węgier. Z Polski przybyli m. in.: ks. prof. dr hab. Jerzy Józef Kopeć CP z Lublina, ks. prof. dr hab. J. Boguniowski z Krakowa oraz ks. prof. dr hab. Helmut Jan Sobeczko i ks. dr Erwin Mateja z Opola.

Tematyka kolokwium, dotąd stosunkowo jeszcze w niewielkim stopniu zbadana, wzbudziła spore zainteresowanie. Chodziło bowiem z jednej strony o ukazanie konkretnych liturgicznych uroczystości na podstawie zachowanych ksiąg liturgicznych (przede wszystkim rękopiśmiennych librii ordinarii), z drugiej zaś strony o umiejscowienie owych uroczystości w konkretnych, zachowanych katedrach z tego okresu i wykazanie wzajemnych powiązań pomiędzy aktem liturgicznym a przestrzenią, w której jest dokonywany. Tak określona tematyka mogła z oczywistych względów zainteresować zarówno liturgistów, jak i historyków sztuki.

Kolokwium otworzył referat znanego niemieckiego liturgisty o. prof. dra Angelusa Häussinga OSB, w którym ukazał on podstawowe znaczenie wnętrza kościoła jako miejsca przypominającego chrześcijańską historię zbawienia, a zarazem jego rolę w przeszłości. Cały szereg wykładów w trakcie kolokwium poświęcony był katedrze w Bambergu. Prof. dr Baumgärtel-Fleischmann, (Bamberg) w swoim wykładzie, ale także podczas oprowadzania uczestników kolokwium po samej budowli, ukazała szczegółową historię jej powstania aż do późnego średniowiecza. Jakby uzupełnienie jej wystąpienia stanowił wykład mgra Petera Wünsche (Bamberg), który na podstawie licznych zachowanych rękopisów liturgicznych przedstawił uroczystości liturgiczne, jakie miały miejsce

w bamberskiej katedrze na przestrzeni od XI do XVI stulecia. Uwieńczeniem tego była prezentacja w bibliotece miejskiej najcenniejszych zachowanych rękopisów i starodruków liturgicznych.

W trakcie kolokwium można było zapoznać się z innymi kościołami biskupimi. I tak, prof. dr Ronig (Trier) w swoim wykładzie przedstawił liturgię katedry z Trier; prof. dr Hubel (Bamberg) poświęcił swoje wystąpienie kolejnym etapom powstawania obecnej katedry w Regensburgu, zaś doc. dr Kranemann z Trier wprowadził uczestników kolokwium w dzieje liturgii katedry w Münster. Uzupełnieniem wygłoszonych w Bambergu wykładów był cały szereg krótszych referatów, w których prof. dr hab. H. J. Sobeczko (Opole) ukazał liturgię katedry wrocławskiej, dr Odenthal (Bonn) zaprezentował koloński kościół Apostołów, pan Carmassi (Münster) katedrę mediolańską, pan Egloff (Zürich) wielki klasztor w ZÜRICHU, a pan Tamen (Köln) w swoim wystąpieniu skoncentrował się na obrazowych przedstawieniach muzyki w rzeźbionych stallach niemieckich kapituł z XIV wieku.

Wygłoszone referaty ukazały ścisły związek istniejący pomiędzy średnio-wieczną liturgią z jej licznymi procesjami, a ukształtowaniem wnętrza, zwłaszcza w kościołach katedralnych. Ukazano bardzo wyraźnie, że nie tylko jedna część, ale całość przestrzeni kościołów objęta była liturgicznym świętowaniem. Wnętrze wielu przedstawionych katedr miało nawet tak skonstruowane wnętrza, aby odzwierciedlało ono topografię całego miasta Jerozolimy lub Rzymu, po to, aby niejako "przenieść" sprawowaną liturgię właśnie w te święte miejsca.

Ważnym owocem kolokwium była możliwość interdyscyplinarnej dyskusji pomiędzy liturgistami i historykami sztuki, w której można było znaleźć wiele łączących obie dyscypliny punktów. Ponadto zostało ukazane, że księgi liturgiczne stanowią ważną źródło badań dla historyków sztuki, z kolei zaś badania nad architekturą i układem wnętrza świątyń mogą pomóc w lepszym zrozumieniu sprawowanej tam liturgii.

Warto jeszcze dodać, że wyniki IV kolokwium liturgicznego w Bambergu zostaną opublikowane w pracy zbiorowej.

Za dwa lata, w dniach od 29 września do 2 października, odbędzie się kolejne kolokwium liturgiczne, tym razem zajmując się tematem: *Pobożność ludowa i liturgia okresu oświecenia*.

Ks. Joachim Kobienia